

FACULTAT DE CIÈNCIES ECONÒMIQUES I EMPRESARIALS
DEPARTAMENT D'ECONOMIA APLICADA

Programa

Assignatura:

ECONOMIA DEL SECTOR PÚBLIC

Professors/res

Lidia ANDRES DELGADO
Sara AYLLON GATNAU
Cristina BLANCO PEREZ
Maria CERVINI
Ana Isabel GUERRA HERNANDEZ
Miguel-Angel LOPEZ GARCIA
Joan PASQUAL ROCABERT
Guadalupe SOUTO NIEVES

FACULTAT DE CIÈNCIES ECONÒMIQUES I EMPRESARIALS

ECONOMIA DEL SECTOR PÚBLIC

Lidia ANDRES DELGADO

Sara AYLLON GATNAU

Cristina BLANCO PEREZ

Maria CERVINI

Ana Isabel GUERRA HERNANDEZ

Miguel-Angel LOPEZ GARCIA

Joan PASQUAL ROCABERT

Guadalupe SOUTO NIEVES

Curs 2007-2008

Objectius

El curs constitueix una introducció estàndard a l'economia pública, és a dir, a l'anàlisi econòmica del sector públic. L'objectiu és proporcionar un conjunt d'instruments amb què dur a terme una aproximació rigorosa a les qüestions relacionades amb l'avaluació i el disseny de la política pública.

Programa

1. INTRODUCCIÓ

El sector públic com a agent econòmic. La naturalesa dels efectes econòmics de les polítiques públiques: assignació, distribució i estabilització. Anàlisi positiva, anàlisi normativa i judicis de valor. Alguns criteris per a l'avaluació de les polítiques públiques: eficiència econòmica, equitat, paternalisme i llibertat individual. Arbitratges entre objectius.

2. EL SECTOR PÚBLIC A ESPANYA

Sector públic i pressupost. Agents i activitats del sector públic. Índexs de la dimensió del sector públic. Els comptes de les administracions públiques. El pressupost del sector públic. Concepte i procés pressupostari. Contingut del pressupost. Indicadors de política pressupostària.

3. L'ECONOMIA DEL BENESTAR I EL PAPER DEL SECTOR PÚBLIC

Els teoremes fonamentals de l'economia del benestar. Els “fracassos del mercat” com a justificació de la intervenció pública: béns públics, externalitats, competència imperfecta, inexistència de mercats, informació imperfecta, atur i inflació. Teories normatives de l'estat i redistribució.

4. LA DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

La separació entre les qüestions d'assignació i de distribució. La distribució “òptima” de la renda: la visió utilitarista, el criteri de Rawls, la redistribució Pareto-òptima, concepcions no individualistes, processos justos, mobilitat social. Alguns problemes de mesura de l'equitat. Problemes conceptuals en la incidència de la despesa pública. Transferències en efectiu i transferències en espècie. Els límits a la redistribució: eficiència, equitat i incentius.

5. EXTERNALITATS

La naturalesa de les externalitats o efectes externs. Externalitats positives i negatives, pecuniàries i tecnològiques. Mecanismes per a la internalització d'externalitats: impostos pigovians, subsidis pigovians, subhasta de permisos de contaminació, establiment de drets de propietat, regulació. Externalitats i no convexitats. Implicacions sobre la distribució de la renda. Externalitats marginals i inframarginals.

6. BÉNS PÚBLICS

Béns públics i béns privats: no rivalitat i no excludibilitat. Les condicions d'eficiència en el subministrament de béns públics. El problema del “polissó”. La regla de la unanimitat de Wicksell i els preus de Lindahl. Eficiència en el consum col·lectiu de béns privats.

7. MONOPOLI NATURAL I COMPETÈNCIA IMPERFECTA

Competència imperfecta i monopoli. Conseqüències en termes d'eficiència i guanys potencials. Costos mitjans decreixents, serveis públics i monopoli natural. Eficiència, equitat i rendibilitat en la política de fixació de preus públics. Informació asimètrica i regulació.

8. ELECCIÓ COL·LECTIVA I COMPORTAMENT DEL SECTOR PÚBLIC

El problema de l'elecció col·lectiva. Regles d'elecció col·lectiva. El teorema de la impossibilitat d'Arrow. Conseqüències del teorema i alternatives. El teorema de Gibbard-Satterthwaite. La regla majoritària i la provisió de béns públics. El teorema del votant mitjà. Qüestions unidimensionals i multidimensionals. L'intercanvi de vots. Mecanismes per a la revelació de preferències pels béns públics. Democràcia directa i democràcia representativa. El "repartiment de papers" al sector públic. Els representants polítics. La teoria de la burocràcia. Els models de la burocràcia de Niskanen i de Migué-Bélanger. Els grups de pressió i la teoria d'Olson. La teoria dels "fracassos del sector públic".

9. L'EFICIÈNCIA AL SECTOR PÚBLIC

Una aproximació a l'eficiència productiva: eficiència tècnica i eficiència assignativa. L'anàlisi de l'eficiència pública. Avaluació de l'eficiència a la producció pública de béns i serveis: anàlisi cost-benefici i anàlisi cost-efectivitat. Eficiència en termes d'input i eficiència en termes d'output. L'anàlisi de frontera i "l'anàlisi d'envolvent de dades". La institucionalització del control d'eficiència del sector públic.

10. ANÀLISI COST-BENEFICI

L'anàlisi cost-benefici com a anàlisi de rendibilitat social. Fonaments en termes de benestar. Criteris per a la selecció de projectes. Identificació i quantificació dels efectes dels projectes públics. Valoració de costos i beneficis. Preus de mercat, preus ombra i intangibles. L'elecció de la taxa de descompte del sector públic. El paper de les consideracions distributives. Les conseqüències del risc i la incertesa. La incidència dels beneficis de la despesa pública.

11. PROGRAMES DE DESPESA: EL SISTEMA DE PENSIONS PÚBLIQUES

El sistema de pensions de la Seguretat Social. Arguments a favor de l'existència d'un sistema de pensions. Diferents concepcions del sistema de pensions: assignació davant de redistribució. El mètode de repartiment i el mètode de capitalització. La "fallida" de la Seguretat Social. Efectes sobre l'estalvi i l'oferta de treball. La reforma del sistema de pensions.

12. ALTRES PROGRAMES DE DESPESA

Subsidis d'atur i programes sanitaris i d'educació. Objectius i instruments. Provisió pública i provisió privada. Fracassos del mercat en la provisió d'assegurança. Els problemes del risc moral i la selecció adversa. Atur i exclusió. Els programes de rendes mínimes i redistribució. La trampa de la pobresa. Ajuts a la família.

13. INTRODUCCIÓ A L'ANÀLISI IMPOSITIVA

La restricció pressupostària del sector públic. Classes d'ingressos públics. Definició i elements de l'impost. Tipus d'impostos. Característiques desitjables d'un sistema impositiu: eficiència econòmica, justícia fiscal, senzillesa administrativa, flexibilitat. Progressivitat, proporcionalitat i regressivitat. Mesures de progressivitat.

14. INCIDÈNCIA IMPOSITIVA

La incidència com a efectes dels impostos sobre la distribució de la renda. Incidència de pressupost equilibrat i incidència diferencial. La incidència impositiva en equilibri parcial. Impostos unitaris i *ad valorem*. El paper de les elasticitats. Aspectes de la incidència en equilibri general. Incidència impositiva i capitalització. Algunes consideracions sobre el finançament mitjançant deute públic. La incidència diferencial del deute públic i els impostos. Deute públic, càrrega per a les generacions futures i neutralitat.

15. IMPOSICIÓ I EFICIÈNCIA ECONÒMICA

L'excés de gravamen o cost en benestar de la imposició. L'excés de gravamen com a pèrdua d'eficiència. Impostos de suma global, impostos distorsionadors i excés de gravamen. Excés de gravamen, efectes substitució i efectes renda. Excedent del consumidor i excedent del productor. Anàlisi de l'excés de gravamen mitjançant corbes de demanda i oferta. El cost en benestar de la imposició diferencial dels factors productius.

16. IMPOSICIÓ ÒPTIMA

Eficiència, equitat i imposició òptima. Imposició òptima sobre mercaderies. La fixació de preus públics com un problema d'imposició òptima sobre béns. Imposició òptima sobre la renda. L'elecció entre imposició directa i indirecta. Política i imposició òptima. Els costos d'administració i de compliment. Disseny impositiu i reforma fiscal.

17. IMPOSICIÓ SOBRE LA RENDA PERSONAL

La definició de renda. Algunes qüestions conceptuals. Exclusions, deduccions de la base i deduccions de la quota. Impostos i inflació. La progressivitat de l'impost. L'elecció de la unitat contribuent. L'impost negatiu sobre la renda i altres programes de benestar. Efectes sobre l'oferta de treball. Efectes sobre l'estalvi. Efectes sobre les decisions d'habitatge. Efectes sobre l'assumpció de riscos i la composició de cartera. Elusió i evasió fiscal. L'impost sobre la renda a Espanya.

18. LA IMPOSICIÓ SOBRE LA RENDA DE LES SOCIETATS

Arguments a favor i en contra de l'impost sobre la renda de les societats. El benefici societari com a base imposable. Incidència i excés de gravamen de l'impost de societats. Impost de societats i política financera de l'empresa. La reforma de l'impost de societats i la seva integració amb l'impost personal. L'impost de societats a Espanya.

19. IMPOSICIÓ SOBRE EL CONSUM

Els impostos sobre les vendes. Impostos monofàsics i multifàsics. Els impostos sobre consums específics. Les accises com a mecanisme corrector d'externalitats. L'impost sobre el valor afegit. Definició, característiques i modalitats de l'impost sobre el valor afegit. La

modalitat tipus consum i la seva aplicació amb el mètode del crèdit. L'impost sobre la despesa personal. L'impost sobre la despesa i l'impost sobre la renda. La imposició sobre el consum a Espanya.

20. IMPOSICIÓ SOBRE LA RIQUESA

Arguments a favor i en contra de gravar la riquesa. Una classificació dels impostos sobre la riquesa. L'impost sobre el patrimoni net. Els impostos sobre la propietat. Diferents visions de la incidència d'un sistema d'impostos sobre la propietat: impost sobre els beneficis o impost selectiu sobre el consum. Els impostos sobre successions i donacions. L'impost sobre transmissions patrimonials. La imposició sobre la riquesa a Espanya.

21. EL FINANÇAMENT DE LA SEGURETAT SOCIAL

Les cotitzacions socials com un impost sobre la nòmina de salaris. Quota obrera i quota empresarial. El paper de la relació entre pagaments impositius i prestacions rebudes. Incidència en equilibri parcial i equilibri general. Els ingressos fiscals generals i l'impost sobre el valor afegit com a fonts de finançament. Objectius, instruments i disseny institucional de la Seguretat Social.

22. IMPOSICIÓ MEDIAMBIENTAL

Tipus d'externalitats mediambientals. Consideracions respecte a l'assignació intergeneracional dels drets de propietat dels recursos. Gestió de recursos naturals. Opcions tecnològiques. Límits a la solució impositiva.

23. LA HISENDA PÚBLICA EN UN SISTEMA FEDERAL

Arguments a favor i en contra d'un sistema descentralitzat de govern. Descentralització, eficiència, equitat i estabilització. Formació de comunitats i tamany òptim de les jurisdiccions fiscals. El model de Tiebout i la "votació amb els peus". El finançament dels nivells descentralitzats de govern. Finançament subcentral mitjançant impostos, transferències i deute. Els diferents tipus de subvencions intergovernamentals i els seus efectes. La descentralització fiscal a Espanya.

24. LA HISENDA PÚBLICA INTERNACIONAL

La Hisenda Pública en un context internacional. Distorsions econòmiques internacionals d'origen fiscal. Mobilitat de les bases impositives i "externalitats fiscals". Impostos directes i els principis de font i residència. Impostos indirectes i els principis d'origen i destinació. Fiscalitat nacional i competitivitat internacional. La coordinació fiscal i la competència fiscal. L'harmonització fiscal directa i indirecta a Europa.

Bibliografia

Si bé es recomana llegir, si escau, els textos originals en anglès, hi ha excel·lents manuals en castellà que cobreixen, de manera total o parcial, el contingut d'un curs estàndard d'introducció a l'economia del sector públic. En aquest sentit, poden destacar-se, per ordre alfabètic:

ALBI, E., GONZÁLEZ-PARAMO, J.M. i ZUBIRI, I. *Economía pública*. Volums I i II. Barcelona: Ariel, 2000.

ATKINSON, A.B. i STIGLITZ, J.E. *Lecciones sobre economía pública*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 1988.

BOADWAY, R.W. i WILDASIN, D.E. *Economía del sector público*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 1986.

CASAHUGA, A. *Fundamentos normativos de la acción y la organización social*. Barcelona: Ariel, 1985.

LAFFONT, J.J. *Curso de teoría microeconómica*. Vol. 1: *Fundamentos de economía pública*. Bilbao: Desclée de Brouwer, 1984.

LOPEZ LOPEZ, M.T. i UTRILLA DE LA HOZ, A. *Introducción al sector público español*. 3a ed. Madrid: Cívitas, 1996.

MUSGRAVE, R.A. i MUSGRAVE, P.B. *Hacienda pública teórica y aplicada*. 5a ed. Madrid: McGraw-Hill, 1991.

ROSEN, H.S. *Manual de hacienda pública*. 3a ed. Madrid: McGraw Hill, 2001.

STIGLITZ, J.E. *La economía del sector público*. 2a ed. Barcelona: A. Bosch, 1995.

Docència

L'assignatura consta d'un total de 11,25 crèdits que es distribueixen entre els dos semestres acadèmics de la manera següent:

- 6,75 crèdits en total el primer semestre, dels quals 4,5 crèdits són de teoria i 2,25 crèdits de pràctiques. Com novetat, al curs 2006-07 s'introdueix la docència tutoritzada (DT), que es realitzarà durant el semestre per un equivalent a 1,5 crèdits en total, el que es correspon aproximadament amb 3 setmanes de docència (9 sessions).

- 4,50 crèdits de teoria al segon semestre. També en aquest cas s'introdueix la DT, que es realitzarà durant el semestre per l'equivalent a 1 crèdit en total (3 setmanes de docència o 6 sessions).

Les sessions corresponents als crèdits de docència tutoritzada s'organitzaran amb alguna o varies de les activitats següents: docència tutoritzada (DT) (revisió de conceptes, discussió teòrica), pràctiques a l'aula (PA) (anàlisi de lectures, presentacions orals, tests de coneixements), pràctiques de problemes (PP) o pràctiques a les sales d'informàtica (PI).

Por regla general no serà necessari formar subgrups per las diferents activitats programades. No s'estableix un calendari estricte per a tots els grups i professors amb la finalitat de permetre l'adaptació als diferents interessos que es posin de manifest en cada cas. Aquest calendari exacte serà el resultat de la interacció entre alumnes i professor/es a cada un dels grups.

Hores de tutoria

A més a més de les hores d'atenció als estudiants que es puguin determinar de mutu acord, les tutories de l'assignatura (durant el primer semestre) tindran lloc als horaris i als despatxos del Departament d'Economia Aplicada següents:

Lidia ANDRES DELGADO (despatx B3-0110):
dijous de 10:30 a 11:30 i divendres de 12:00 a 13:00

Sara AYLLON GATNAU (despatx B3-076):
dimecres de 11:45 a 13:20

Cristina BLANCO PEREZ (despatx B3-0110):
dimecres de 12:00 a 13:30

Maria CERVINI (despatx B3-076):
dilluns de 12:00 a 13:30

Ana Isabel GUERRA HERNANDEZ (despatx B3-074):
dimecres de 11:45 a 13:15 i dijous de 10:20 a 11:50

Miguel-Angel LOPEZ GARCIA (despatx (B3-040):
dimecres de 9:00 a 10:30 i dijous de 10:30 a 12:00

Joan PASQUAL ROCABERT (despatx B3-0106):
Dimecres, dijous i divendres de 17:00 a 18:00

Guadalupe SOUTO NIEVES (despatx B3-086):

dijous i divendres de 10:00 a 11:30